

Соціальні структури та соціальні відносини

Лесік І. М.

кандидат економічних наук

Бугровенко В. Є.

студент

Миколаївський національний аграрний університет

МІСЦЕ ПРАЦІ У СОЦІАЛЬНОМУ СПОСОБІ ЖИТТЯ

Праця в житті сучасної людини посідає значне місце, оскільки майже третину свого життя людина проводить на роботі, яка у свою чергу є проявом особистісної соціалізації у суспільстві, можливість реалізації творчих здібностей та задоволення біосоціальних потреб.

У процесі праці люди вдосконалюють не тільки засоби виробництва, а й розвивають свої фізичні та інтелектуальні можливості, виявляють справжню людську сутність, утверджуються як суспільні істоти [1, с. 96-98].

Роль праці, як індивідуальної так і колективної діяльності, як форми і умови існування та розвитку людини, суспільства, ноосфери, можна розглядати як спосіб самореалізації людини в суспільному житті, в спілкуванні (комунікації, обмін інформацією), в пізнанні себе та навколишнього світу, у розвитку самовдосконалення і самоствердження, створення матеріальних і духовних благ.

Праця, як базовий елемент життя людини, є джерелом всіх благ і формою реалізації його інтелектуальних і фізичних здібностей, розвитку людського потенціалу, який в сучасних умовах є визначальним чинником соціально-економічного прогресу [2, с. 1-8].

Як економічна категорія, праця є одним з факторів виробництва. Праця виступає основною умовою життя людини і способом самоутвердження людини у світі. У процесі праці людина опосередковує, регулює та контролює обмін між собою та природою. У праці людина не тільки змінює природні умови свого життя, але й змінює свою власну природу, розвиває свої творчі сили та здібності.

Важливим аспектом праці є її організація. Під організацією праці ми розуміємо поєднання безпосередніх виробників із засобами виробництва з метою створення сприятливих умов для одержання ефективних кінцевих соціально-економічних результатів. Організація праці є об'єктивною необхідністю і невід'ємною складовою трудової діяльності людини. Вона має сприяти вдосконаленню всіх процесів праці та виробництва для досягнення найвищої ефективності суспільного виробництва [3].

Раціональна організація праці забезпечує досягнення чотирьох груп завдань: економічних, організаційних, психофізіологічних, соціальних (табл. 1).

Таблиця 1.

Складові раціональної організації праці

Завдання організації праці	Сутність завдань
Економічні	передбачають ефективне використання робочої сили, забезпечення економії живої та уречевленої праці, підвищення продуктивності праці, зниження трудомісткості продукції (робіт, послуг), ефективне використання сукупного фонду робочого часу
Організаційні	включають визначення порядку і послідовності виконання робіт, створення умов для продуктивної та безперебійної роботи виконавців, забезпечення повної та рівномірної завантаженості працівників, індивідуальної і колективної відповідальності за результати діяльності, створення дієвої системи стимулювання праці, нормування праці у відповідності до специфіки виробничої діяльності
Психофізіологічні	спрямовані на оздоровлення і полегшення умов праці, усунення зайвих витрат енергії працівників, забезпечення психологічного комфорту трудової діяльності, досягнення відповідності психофізіологічних характеристик працівника особливостям трудової діяльності
Соціальні	передбачають підвищення змістовності і привабливості праці, створення умов для професійного розвитку працівників, підвищення їх кваліфікації та освоєння суміжних професій, кар'єрне зростання та забезпечення високого рівня їх добробуту

Джерело: розроблено авторами за даними [4]

Сама праця – цілеспрямована, соціально обумовлена діяльність людини, заснована на практичному освоєнні навколишнього світу – основа і духовного, і матеріального багатства. Вона сприяє фізичному, моральному, естетичному, екологічному, розумовому становленню особистості. Вірне розуміння специфіки трудової діяльності та ролі праці в житті суспільства й кожної окремої людини формує моральний стрижень, визначає ставлення підрастаючих поколінь

до власної праці, а також до предметів і цінностей, створених іншими людьми [5, с. 264-269].

У процесі цілеспрямованої трудової діяльності людина (суб'єкт праці) за допомогою створених нею знарядь праці перетворює предмет праці у необхідний їй продукт. Можна побачити, що праця невід'ємна складова в розвитку, функціонуванні та взагалі житті людини. Праця є основною умовою життя людини, в процесі якої вона видозмінює зовнішню природу, розвиваючи себе як істоту розумну, та вдосконалюючи свої здібності.

Бути позбавленим здатності працювати, значить бути позбавленим участі у житті суспільства. Право на працю та інтерес до неї - компоненти невіддільні від щастя та радості життя. Як сучасник епохи, як представник покоління кожен член суспільства обирає свій професійний шлях і стає перед вибором: приймати активну чи приймати пасивну позицію стосовно свого професійного вибору, бути творцем своєї реальності чи підкоритися долі обставин.

На сьогоднішній день є люди, які залишились у стані безробіття. Фактор незайнятості має негативний вплив на психологічні функції і соціальні стереотипи: підвищується зловживання алкоголем, використання наркотиків, куріння, правопорушення, суїцидальні наміри та інші негативні явища підвищуються пропорційно продовженню часу незайнятості. В цей період відмічаються порушення сну, апетиту, сексуальної активності. Багато безробітних людей період вимушеної незайнятості сприймають як трагедію.

У ряді країн, таких як Норвегія, Швеція, Фінляндія та інших, проблема безробіття розглядається як соціомедичний діагноз. Дослідження психологів приводять багато чисельні підтвердження того, що вимушена незайнятість часто супроводжується «синдромом соціально-психологічної адаптації»: незадоволеність життям, невпевненість у собі і своїх здібностях, зниження самооцінки, порушуються базові життєві установки, подає рівень соціальної активності, а, головне, рівень мотивації стає настільки низьким, що не спонукає до активних дій вирішення складної кризової ситуації [6].

Упродовж усієї історії розвитку людського суспільства неодмінною істи-

ною є те, що у праці та через працю задовольняються усі потреби людини. За сутністю, праця є доцільною діяльністю людини, спрямованою на створення матеріальних і культурних цінностей, необхідних для задоволення потреб людини і суспільства. Оскільки метою трудової діяльності слугує створення необхідного людині продукту, то заради його одержання людина організовує процес праці, підпорядковуючи основній меті діяльність багатьох людей, поєднаних між собою у системі організації поділу праці. Отже, складно уявити сучасне життя без трудової діяльності людини і не відомо, на якому б етапі розвитку перебувало людство.

Список використаних джерел :

1. Кузан Н. І. Формування позитивного ставлення до праці підлітків (50 – 60-ті рр. ХХ ст.) / Н. І. Кузан // [Електронний ресурс] : Науковий вісник Ужгородського національного університет. Вип. 27. – С. 96-99. – Режим доступу : <http://dspace.uzhnu.edu>.

2. Лебедев І. В. Гідна праця як чинник розвитку людського потенціалу / І. В. Лебедев // [Електронний ресурс] : Гідна праця як чинник розвитку людського потенціалу, 2013, С. 1-8 – Режим доступу : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2252/1.pdf>

3. Царик І. М. Критерії та напрями аналізу ефективності організації робочого місця / І. М. Царик, О. І. Черниченко, Н. М. Черниш // [Електронний ресурс] : Вісник ЧДТУ №1 (64), 2013. – Режим доступу: <http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/6812/745.pdf?sequence=1>

4. Шовкун В. А. Організація праці: теоретичні та інституційні аспекти / В. А. Шовкун // [Електронний ресурс] : Збірник наукових праць ВНАУ, № 1, 2011 – С. 150-157. – Режим доступу: <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/484.pdf>

5. Стеценко Н. Питання дитячої ручної праці в концепції / Н. Стеценко // [Електронний ресурс] : Збірник наукових праць. Ч. 1, 2012 – С. 264-269. – Режим доступу : zprudru_2012_1_37.pdf

6. Злочевська Л.С. Розвиток мотивації до творчої праці у безробітних методами арт-терапії / Л.С. Злочевська // [Електронний ресурс] : Розвиток мотивації до творчої праці, 2006. – Режим доступу : http://lib.iitta.gov.ua/4399/1/Ст.Розвиток_мотив._арт._безроб.28.09.06.pdf